

статусу території та ін. Другою формою є вибори. В ролі арбітра як у першому, так і в другому випадках виступають самі громадяни.

Важливим арбітром в політичних конфліктах виступає Конституційний Суд. Звичайно, не всякі політичні конфлікти у рамках державного апарату підпадає у перелік його справ, але в його компетенції, окрім інших, розв'язання проблем з тлумачення статей законодавства, визнання нелегітимності результатів голосування, як це мало місце в Україні під час "помаранчевої" революції [2, с.16] .

Отже, вивчення конфліктів є одним із головних завдань політології, оскільки сучасна епоха розглядається багатьма політологами як період загострення (з тенденцією до наростання) конфліктів, а управління ними — як одна з найважливіших умов підтримки соціально-політичної стабільності всередині країни та на міжнародній арені.

Досвід практичної дії свідчить, що для вирішення конфлікту, як правило, доводиться прикладати більш чи менш значні дії. Було б безнадійною справою сподіватися на "самовирішеність" конфлікту. Можна намагатися його не помічати, ігнорувати, у кращому випадку пояснювати. Але якщо він буде розв'язуватись стихійно, то буде загострюватися, проявлятися більш агресивно і може розвалити політичну систему.

Список використаної літератури :

1. Давлетчина С. Конфліктологія / С. Давлетчина . – М.: Изд-во ВСГТУ, 2005. - С. 126.
2. Запрудский Ю. Социальный конфликт (политологический анализ) /Ю. Запрудський . – М.: Просвещение , 1992. - С. 9-39.
3. Панова І Конфліктологія / І. Панова . – Х.: Право , 2002 . - С. 112-119.
4. Сперанский В. Конфликт: сущность и особенности его проявления // Соц.-полит. Журн. / В. Сперанський . - М.: Фломатіс , 1993. - С. 155.

Гижек С.

ПОЛІТИЧНА ЕЛІТА У КОНТЕКСТІ ТРАНСФОРМАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ УКРАЇНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА

У статті досліджуються окремі аспекти формування політичних еліт у період незалежності України, їх розвиток, становлення та особливості трансформації, участь їх у процесах державотворення і зміцненні сучасного українського суспільства.

Ключові слова: еліта, політична еліта, політико-управлінська еліта, політична номенклатура, механізми впливу, політична система

Проблема політичної еліти в українському суспільстві була, є і буде актуальною. Ця тематика завжди приваблювала як науковців, так і політиків найвищого рангу. Проте виникало багато питань щодо місії та візії політичної еліти у ході державотворення, її завдань та стабілізації нашого суспільства, особливо у період трансформації. Власне, процеси кін. 80-90-х рр. ХХ ст. проілюстрували боротьбу номенклатури і неономенклатури. Адже з проголошенням Акта державності 24 серпня 1991 року гостро постала

проблема “чи є взагалі в Україні політична еліта?”, “чи є та група національно свідомої верстви українського народу, що здатна управляти державою в інтересах демократії?”

Значна частина аналітиків та українських політологів прийшла до висновку, що політична еліта у нашій країні ще тільки починає формуватись. Праці таких відомих політологів, як Г.Моски, В. Парето та інших представників “теорії еліт” на цей період залишалися невідомими, їх не було опубліковано ні українською, ні російською мовами. І тому лише умовно можна було поділити формування еліти за допомогою функцій, які вони виконували. До цих умовно-елітних груп належать ті, кого можна назвати “протоелітою” (лідери громадських організацій, парламентські групи, урядовці, лідери промислово-фінансових груп, банків). Етап формування нової еліти поділяється на псевдоеліту і постеліту. До псевдоеліти належить частина депутатів, випадкових у політиці осіб, а постеліта (значна частина старої еліти, що зберігає свої позиції у рудиментарних суспільних інститутах: лідери старих одержавлених профспілок, лідери старих жіночих та дитячих організацій). Звідси й випливає, що до усталеної елітної групи зараховуємо вчених, митців, відомих журналістів, лікарів, вчителів, тобто тих, чий громадський авторитет залишається високим незалежно від суспільних змін. Взагалі, зважаючи на доволі абстрактний характер поняття “еліта”, вчені пропонують й інші поняття, які фіксують певний аспект, характеристику людей, що належать до владних груп [4, с. 33].

Саме від груп, у чиїх руках влада, залежить тип переходу та успіхи трансформацій старого ладу в новий. В Україні трансформація відбувається через “вростання” старих еліт (партійної номенклатури і “червоного” директорату) у нові відносини при невирішеності проблеми передавання влади (хоч би тимчасової) в руки нових політичних сил, за несформованості останніх і чим далі, тим більше їхньої розпорошеності поміж різних партій і груп інтересів. Причиною нереконструкторської поведінки владної еліти в Україні була саме якість еліти, її склад, її орієнтації. Саме на відповідальність еліти покладено той обов'язок, що дає новий поштовх до втілення нових рішень і відновлення політичної системи.

Мета і завдання дослідження: з'ясувати важливість політичної еліти в українському суспільстві у період трансформації, її інтеграційний чинник в стабілізації країни, зокрема. Наукова новизна дослідження полягає у спробі розглянути формування політичної еліти через призму методу політичного аналізу. Як зауважують політологи Б. Кухта, Н. Теплохова, “еліта – це завжди кращі, ініціативніші, тобто – меншість. Елітне середовище мусить бути відкрите для оновлення, якщо ж процес просування знизу догори припиняється, тоді еліта костеніє, наступає її ерозія і дане середовище втрачає свої позиції” [3, с. 99].

Це означає, що залучення найдостойніших осіб суспільства веде до своєрідного відродження системи ідей, Українська національна ідея: реалії та перспективи розвитку, випуск 20, 2008 69 моральних цінностей. Незалежно від

соціально-політичної системи суспільство ділиться на два клани – панівний “політичний клас”, який є меншістю, організовує, керує державою, користується певними привілеями, і клас, яким керують, – неорганізована більшість. Гарантом політичної стабільності всередині і поза межами держави є своєрідне переміщення еліти. У сучасному українському державотворенні еліті належить особлива роль, місце і призначення у формуванні стабілізаційних механізмів. Мабуть, найскладніше питання у сучасній Україні – це наявність національної еліти. Посткомуністичне суспільство однаково потребує як кваліфікованої еліти, здатної наслідувати владні структури, забезпечуючи вирішення стратегічних завдань національного розвитку, так і справжньої, духовно зрілої інтелігенції. Кризовий стан з формуванням, підготовкою останньої – одна з найболючіших проблем нашої нинішньої культури.

Своєрідне трактування елітизму подає С. Рябов – “погляд на політику й на суспільство, згідно з яким вони завжди й неухильно перебувають під впливом правлячої меншості (“еліти”), яка ухвалює найважливіші загальні рішення і зосереджує владу у своїх руках” [6, с. 83].

Власне, 1990–1995 рр. умовно можна назвати першим етапом, коли до вищих ешелонів влади української держави здійснили різкий перехід багато людей з лав контреліти радянських часів. Серед них було чимало представників творчої та наукової інтелігенції. Проте з плином часу більшість з них втрачали свої посади. Злетіти на вершину влади у переломний час виявилось значно легше аніж утримати владу. Інші ж не змогли реалізувати тих ідей та гасел, які підняли їх до вершини, й вони інкорпоровалися у нову систему елітних відносин. Насправді цей процес значно складніший, не треба забувати, що у політико-ідеологічному плані лідерство належить новим політичним силам суспільства. У цьому плані і відбулась інкорпорація саме нової еліти з колишньої номенклатури, яка запозичила гасла націонал-демократів. Щодо організаційно-управлінських методів, стилю роботи і публічної поведінки, організації приватного життя, різноманітних посадових привілеїв, то нова еліта перейняла це від старої без змін. Другий етап, що займає хронометричні рамки від 1995 р. і триває донині – це владарювання неономенклатурного чиновництва, для якого характерні клановість управління власністю і клановість утримання державної влади, непрофесіоналізм, психологія “тимчасовості” [4, с.36].

Ще однією характерною відмінною рисою української правлячої еліти, що відрізняє її від європейської політики, є малий відсоток жінок в урядових структурах. Так, в останніх трьох урядах була мала кількість жінок, що свідчить про гендерну нерівність керівного апарату, адже не було й жінок серед голів обласних держадміністрацій, лише у 1997 р. на 690 урядовців припадало 33 місця, що зайняли жінки. Питання жінки і політики довгим часом залишилось малодослідженим фактом і взагалі партійні списки були складені лише з представниками чоловічої статі, а представниці жіночої статі залишались десь далеко в останніх рядах. Звичайно, не можна вважати, що в Україні наявна дискримінація, але вибори і жіноча активність є ще вагомим чинником для

збільшення політичної активності кампаніях як на місцевому, регіональному, так і на національному рівнях. І це мало відображення у попередніх виборчих кампаніях ще з 1991 р, коли на загальноукраїнській рівень вийшли лише дві колоритні особи – Н. Вітренко і Ю. Тимошенко, які вже до 1998 року стали вагомими фігурами в українській політиці. Цей факт свідчить про те, що жінки, які прийшли із бізнесу, мали підґрунтя для втілення своїх програм і політичних гасел. Також варто зазначити, що частка жінок у парламенті України скоротилася на 2 %, якщо у Верховній Раді України чотирнадцятого скликання вона становила 7 %, то нині становить 5 % від загальної кількості депутатського складу. Не дуже втішною була й картина виборів 2006–2007 рр., коли жінки становили ще менший відсоток, ніж у попередні роки. Через те, що заміни еліт не відбулося ні на початку, ні під час переходу, політичній системі України притаманні, поряд з демократичними ознаками, риси, що характерні для олігархічних та інших недемократичних режимів. Це правовий нігілізм найвищих посадових осіб, надмірний вплив бюрократії на економіку і політику, байдужість до потреб та інтересів пересічного громадянина [5, с. 28].

Варіант відповіді 2000 р.

1. Байдужість влади до проблем простої людини
2. Матеріальне зубожіння значних верств населення
3. Повільний хід реформ в Україні
4. Все більше розшарування на багатих і бідних
5. Корупція на владному рівні

Українська національна ідея: реалії та перспективи розвитку, випуск 20, 2008 До першої п'ятірки найгостріших проблем потрапили три питання, які так чи інакше стосуються бідності як наслідку врядування теперішнього правлячого класу: байдужість влади до проблем простої людини, зубожіння значних верств населення та проблема все більшої соціальної нерівності. Саме тому, що теперішня українська еліта об'єктивно не зацікавлена у радикальних змінах і справжніх реформах, суспільна трансформація в Україні має суперечливий, непослідовний характер Хоча цей час приніс цілу низку суперечок між неузаконеним новим та юридично і морально вимираючим старим, зіткненнями різних світоглядних прагнень, групових та корпоративних домагань, проте й у добу соціально-політичної невизначеності певна “дезорганізована організація” суспільства не зникає, життя й надалі триває.

Образ трансформованого суспільно-політичного ладу якраз і залежить від процесів, які тільки й утримують суспільство від остаточного саморуйнування, правового “безмежжя”, безладдя та хаосу в перехідний період, та які визначають майбутню соціально-культурну форму: це процеси легітимізації. Аналіз шляхів становлення політичного режиму у посткомуністичних умовах України та країн Центрально-Східної Європи вказує на головну закономірність цієї легітимізації. У разі кризи легітимності, яка провокує дестабілізаційні процеси у внутрішній системі, проходить політичне утвердження владних осіб та інститутів влади, які не стільки шукають для суспільства підґрунтя власної легітимізації – природну систему базових цінностей, скільки щоразу намагаються

авторитарно створити її “під себе”. Йдеться про стійкий комуністичний застій посткомуністичної влади – знову й знову відтворювати (наскільки це дозволить час та реальні зміни, що відбулися) неототалітарні форми самолегітимації [1, с.8].

Подолати цю згубну штучність, а то й примарність політичної організації пострадянського суспільства можна лише на єдиному шляху справді демократичного процесу легітимації. Це означає творення таких політичних умов, за яких максимально природно, поза адміністративним тиском, командним нав’язуванням та культурним примусом відбудовується легітимаційна основа української держави – нова колективна ідентичність. Як зауважив В. Денисенко, формування української державності і всієї пов’язаної з нею системи політичних, соціальних, економічних, моральних та інших основ – це, звичайно, власний шлях, власна доля, власний вибір через пошук узагальненої історією власної структури координат самовизначеності. Отже, є сенс, досліджуючи особливості тих самих перехідних процесів в Українській державі на сучасному етапі, звернутися до аналізу загальних принципів, які визначили кроки, форму та зміст сучасної демократії західного типу [2, с.8].

На нашу думку - творення політичної еліти у ході державотворення – це перспективний процес легітимації. Українська політична теорія, так само, як і українська національна держава, набула якісно нових ознак. Отже, необхідно розрізняти трансформацію як особливий стан суспільства, що перебуває у ході модифікації його структури, що постійно змінюється, й у період трансформаційної кризи. Найістотніші зміни відбуваються у соціокультурній сфері: у нормах, цінностях, уявленнях. Соціокультурна, економічна та політична сфери розвиваються за своїм сценаріями, логікою. Вони опосередковано взаємопов’язані, будучи одне для одного середовищем змін.

Відзначимо, що роль та місія сучасної політичної еліти, національної ідеї та національної ідентичності української нації були важливим індикатором державотворення України починаючи з кінця 1980-х років. Значну увагу у трансформації українського суспільства приділено історичній спадщині комуністичного минулого. Йдеться про стійкий комуністичний застій посткомуністичної влади – знову й знову відтворювати (наскільки це дасть змогу час та реальні зміни, що відбулися) неототалітарні форми самолегітимації.

Подолати цю згубну штучність, а то й примарність політичної організації пострадянського суспільства можна лише на єдиному шляху справді демократичного процесу легітимації. Це означає творення таких політичних умов, за яких максимально природно, поза адміністративним тиском, командним нав’язуванням та культурним примусом, налагоджується легітимаційна основа української держави – нова групова ідентичність творення політичної нації, державотворення загалом, що і є перспективним процесом легітимації.

Список використаних джерел:

1. Бистрицький Є. Політична філософія посткомунізму: горизонти методології // Політична думка. – 1995. – № 1. – С. 3–8.

2. Денисенко В. Проблеми раціоналізму та ірраціоналізму в політичних теоріях нового часу європейської історії. – Львів, 1997. – 274 с.
3. Кухта Б., Теплоухова Н. Політичні еліти і лідерство. – Львів, 1995. – 199 с.
4. Наумкіна С., Козловська Л. Аналіз розвитку української політичної еліти у 1994–1999 роках // Нова політика. – 1999. – № 6. – С. 33–37.
5. Політичні режими сучасності та перехід до демократії / С.А. Давимука, А.Ф. Колодій та ін. – Л., 1999. – 166 с.
6. Рябов С. Політологія: словник понять і термінів. – К., 2001, – С.8.

Кирилюк Д.

СТАН РЕФОРМУВАННЯ ПРАВООХОРОННИХ ОРГАНІВ УКРАЇНИ ТА ЇЇ РЕЗУЛЬТАТ

У цій статті на основі аналізу законодавчих актів досліджуються особливості реформування правоохоронних органів України.

Ключові слова: Реформа, Корупція, Органи внутрішніх справ, Поліція.

Актуальність теми статті: визначається зростаючою увагою населення до наслідків реформування правоохоронних органів.

Мета даної статті: дослідження реформування правоохоронних органів, висвітлення причин та наслідків реформування.

Реформа правоохоронних органів повинна стати фундаментом для подальших демократичних перетворень. Чи відбулася вона в Україні? Якими можуть і мають бути її результати? Які існують ризики?

Яка реформа є найважливішою? Здається, що питання має риторичний зміст, але це не так. Основою для впровадження усіх реформ є наявність бази, що забезпечує сталість результату. Такою базою є політичний контроль та охорона нового порядку. Створення механізмів, що забезпечать закріплення реформ у всіх сферах суспільного життя, дозволить уникнути однобокої політики, що не враховує різноманіття відносин між людьми. Безперечно, одним з таких механізмів є правоохоронні органи.

Основним завданням правоохоронних органів є охорона порядку – існуючого устрою. Від того, на чиєму боці будуть правоохоронці – старого нереформованого чи нового реформованого – залежить успіх реформ. У впровадженні демократичних реформ на правоохоронні органи покладається завдання боротьби з корупцією, тобто руйнування старих зв'язків, що гальмують перетворення.

Однією з перших в Україні впроваджується саме реформа частини правоохоронних органів – органів внутрішніх справ. Символічною є зміна назви, однак за цим ховаються структурні зміни. Поліція повинна закріпитися у сучасній Україні як нова структура, не пов'язана з попередньою елітою. Яким чином роль поліції можна закріпити та які перепони існують на цьому шляху? Окрім суб'єктивних чинників існують об'єктивні, з якими стикаються всі країни при впровадженні нових структур. На них потрібно зупинитися більш детально.

Говорити про успішне завершення реформи органів внутрішніх справ ще не варто. Результатів роботи нової структури не існує – за такої короткий період